

Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/prpdaa/2011/v2i3/258.pdf>.

21. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
22. Саввов А. Доходи населення України та їх динаміка / А. Саввов //

Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 2. – С. 121–126.

23. Державний бюджет і бюджетна стратегія в умовах економічних реформ : у 4 т. / ДННУ «Академія фін. управління»; за заг. ред. М.Я. Азарова. – К., 2011.

УДК 331.101.52:004

Шашко В.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Донбаської державної машинобудівної академії*

ПРОФЕСІЙНІ МЕРЕЖЕВІ СПІЛЬНОТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена інформатизації сучасної системи професійної освіти і професійної діяльності, що супроводжується появою і стрімким розвитком різних інноваційних технологій. У статті актуалізується питання створення професійних мережових спільнот, як інструмент розвитку професійної компетентності, забезпечення якості та безперервності професійної освіти. Розглянуто суб'єкти та об'єкти комунікативної взаємодії професійних мережових спільнот.

Ключові слова: мережева спільнота, освіта, якість, професійна діяльність, інформаційні технології, інформаційно-освітнє середовище.

Шашко В.А. ПРОФЕСИОНАЛЬНЫЕ СЕТЕВЫЕ СООБЩЕСТВА КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ПРОФЕСИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ, ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА И НЕПРЕРЫВНОСТИ ПРОФЕСИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Статья посвящена информатизации современной системы профессионального образования и профессиональной деятельности, которая сопровождается появлением и стремительным развитием различных инновационных технологий. В статье актуализируется вопрос создания профессиональных сетевых сообществ, как инструмент развития профессиональной компетентности, качества и непрерывности профессионального образования. Рассмотрены субъекты и объекты коммуникативного взаимодействия профессиональных сетевых сообществ.

Ключевые слова: сетевое сообщество, образование, качество, профессиональная деятельность, информационные технологии, информационно-образовательная среда.

Shashko V.A. PROFESSIONAL ONLINE COMMUNITY AS A MEANS FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE, QUALITY ASSURANCE AND CONTINUING EDUCATION

The article is devoted to the informatization of the modern system of professional education and activities, which are accompanied by the emergence and rapid development of various innovative technologies. The article actualizes the problem of creating professional online communities as an instrument of development of professional competence, quality and continuous professional education. The subjects and objects of communicative interaction of professional networking communities are considered.

Keywords: online community, education, quality, professional activity, information technology, information and educational area.

Постановка проблеми. Інформаційне суспільство створює нові сектори активного суспільно-економічного зростання та відповідні виклики освітнім інституціям. Глобальна тенденція інформатизації життя не обходить стороною і професійну спільноту. Системні проблеми професійного товариства багато в чому викликані проблемами професійної освіти, її відставанням від інформаційного суспільства, відставанням впровадження нових технологій.

Нові технології все активніше впливають на зміну і розвиток інформаційного освітнього середовища. Візуалізація, віртуальна реальність, «хмарні технології», штучний інтелект, робототехніка, нанотехнології, Інтернет-люди, Інтернет-речі та багато інших сучасних явищ вже сьогодні радикально і стрімко змінюють вигляд і структуру професійної освіти, а також системні вимоги до освітнього середовища. Цифрові технології утворюють нову соціалізацію та нові нерівності. Різко розвиваються соціальні мережі, віртуальне спілкування та контакти, найважливішими особливостями яких стали швидкість і незалежність від географічного місця розташування, мовних і культурних бар'єрів.

У системі професійної освіти визначається введена тенденція до застосування інформаційних комп'ютерних технологій (ІКТ) в адмініструванні [1, с. 28]. Чітко простежується аналогія з організацією такого середовища в професійних спільнотах і освітніх організаціях.

Аналіз останніх досліджень. Сучасні проблеми та перспективи інформатизації професійної освіти представлені в роботах українських та зарубіжних вчених: В. Андрущенко, В. Бикова, Н. Бойко, Б. Гершунського, В. Глушкова, Д. Давидова, Л. Долінера, Е. Дробкова, І. Захарова, І. Ібрагімова, О. Матвієнко, Н. Ничкало, Л. Хромченко і свідчать про необхідність створення нового типу навчання, способу отримання знань. Очевидним є зв'язок між інформаційно-комунікаційними технологіями і розширенням розвиваючого підходу в професійній освіті, підвищенням якості освіти. На тлі цього, однак, спостерігається слабка тенденція до формування освітніми організаціями власних інформаційних освітніх середовищ, заснованих на ІКТ.

Без створення і подальшого регулювання єдиного інформаційного освітнього середовища, загальних

інформаційних освітніх систем, інформатизації та автоматизації професійної освіти, електронних освітніх ресурсів, інформаційної інфраструктури, в тому числі захищеної мережевої інфраструктури доступу до освітніх ресурсів та інших сучасних умов реалізації стандартів професійної освіти, управління освітніми програмами, послугами та установами може мати нецільовий характер. У нерегульованій перспективі це управління може бути втрачено, а системі професійної освіти стане загрозувати руйнування цілісності і загальних напрямків розвитку. Таким чином, необхідність дослідження теоретичних і методичних питань інформатизації професійної освіти, регулювання єдиного інформаційного освітнього середовища не викликає сумніву і підтверджує актуальність теми статті.

Для забезпечення конкурентоспроможності професійної освіти, за державної підтримки, на основі загальних правил та підходів необхідне створення професійних мережевих спільнот – безпечних і зручних, інтегрованих, які знижують витрати, використовують сучасні формати, забезпечують узгодженість і синхронізацію з іншими інформаційними системами та базами даних, можуть адаптуватися до потреб і рівня кожного учасника комунікаційного процесу.

Інструментом підвищення професійного рівня випускників закладів освіти на сьогоднішній день може стати мережева взаємодія. Принцип поєднання індивідуального і колективного дозволяє забезпечити безперервність професійної освіти і, як наслідок, підвищити якість професійної компетентності.

Мета статті. Актуалізація питання створення професійних мережевих спільнот як інструменту розвитку професійної компетентності, підвищення якості та забезпечення безперервності професійної освіти.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація професійної освіти неможлива без вивчення проблеми впровадження в професійну освіту і процес професійного становлення сучасних форм і методів навчання на основі досягнень інформаційно-комунікаційних технологій у зв'язку зі зростаючою глобалізацією всіх сфер життя суспільства [2, с. 174]. Створення професійних мережевих спільнот є актуальною проблемою сучасного етапу інформатизації професійної освіти.

Професійна мережева спільнота (співтовариство) – це формальна або неформальна група об'єднаних спільними інтересами людей, що працюють в одній предметній або проблемній професійній сфері в мережі. Їхня взаємодія являє собою такий тип відносин, в якому кожна одиниця є джерелом своїх цілей і впливає на діяльність всіх інших одиниць. Інтерес взаємодії та взаємозвернення один до одного в мережі полягає в затребуваності результатів діяльності кожної одиниці мережі іншими одиницями.

Модель професійного мережевого співтовариства є платформою для представлення інтересів освітнього і професійного простору фахівців, задіяних у даній сфері, разом із зацікавленими особами і переслідує суто практичні цілі. Учасників такої моделі об'єднує не тільки прагнення до якоїсь області знань, а й бажання співпрацювати в процесі застосування цих знань на практиці.

Функціонування професійних мережевих спільнот здійснюється в інформаційно-освітньому середовищі.

У наукових працях, присвячених розробці понятійного апарату інформатизації професійної освіти, в останні роки широко обговорюється термін

«інформаційно-освітнє середовище». Ряд дослідників (Р.Ф. Абдєєв, Л.А. Андрєєв, Ю.С. Брановській, Л.Л. Верєєв, Ж.Н. Зайцева, В.А. Козирєв, В.В. Рубцов, Л.М. Туранова та ін.) наповнили це технократичне визначення педагогічним змістом.

Інформаційно-освітнє середовище (ІОС) можна визначити як засноване на використанні комп'ютерної техніки програмно-телекомунікаційне середовище, що реалізує єдиними технологічними засобами і взаємопов'язаним змістовним наповненням якісне інформаційне забезпечення учасників освітнього процесу [3, с. 158].

Призначення інформаційно-освітнього середовища – надання сучасних електронних освітніх ресурсів, інформаційних сервісів, інформаційних систем та технологій навчання, а також створення умов для оновлення форм, засобів, технологій і методів реалізації освітніх програм і послуг, викладання дисциплін і розповсюдження знань, розширення доступу до електронної освіти всіх рівнів з урахуванням можливості побудови сучасних механізмів навчання.

Єдине інформаційно-освітнє середовище професійного мережевого співтовариства дозволяє істотно прискорити знайомство учасників спільноти з новими технологіями, а також забезпечити доступність найсучасніших програм навчання і дидактичних матеріалів, проведення майстер-класів та кращих практик професійної освіти та технологій незалежно від регіону, особливостей людини, матеріальних можливостей.

Розвиток інформаційно-освітнього середовища відкриває нові можливості для всіх учасників професійного освітнього процесу. По-перше, учасники відносин у сфері професійної освіти забезпечуються повною інформацією по кожній організації, що здійснює професійну освітню діяльність, внаслідок чого оптимізується діяльність за рахунок зменшення витрат часу на отримання даних з різних джерел. Крім того, створення єдиного інформаційного освітнього простору дозволяє тиражувати кращу практику для більшого числа учасників комунікаційних відносин, що забезпечить можливість створення кращих освітніх практик шляхом об'єднання зусиль професійної спільноти з різних регіонів.

Серед основних завдань, що вирішуються єдиним інформаційно-освітнім середовищем, можна виділити наступні:

- створення єдиного інформаційного простору, доступного для кожного члена спільноти;
- організація формального і неформального спілкування на професійні теми;
- ініціація віртуальної взаємодії для подальшої взаємодії поза Інтернетом;
- обмін досвідом;
- поширення успішних освітніх і професійних практик;
- підтримка нових освітніх і професійних ініціатив.

Реалізація справжніх завдань в єдиному інформаційно-освітньому середовищі професійного співтовариства дозволить досягти заплановані цілі забезпечення реалізації формальної, неформальної та інформальної освіти у відповідності з затребуваними високими стандартами професійної підготовки.

Процес розгляду об'єктів взаємодії передбачає доцільність визначення суб'єктів взаємодії. Такий підхід дозволить отримати найбільш повну картину взаємодії в ІОС, а також конкретизувати перелік об'єктів-учасників.

Суб'єктами взаємодії інформаційно-освітнього середовища в професійних мережових спільнотах можуть бути: організації, що здійснюють професійну освітню діяльність; методичні та консультаційні центри; інститути дослідження ринку праці; професійні спільноти (гільдії, асоціації, партнерства); експертні співтовариства (спільноти, об'єднання); роботодавці, об'єднання роботодавців (регіональні, міжгалузеві, галузеві); науково-педагогічні працівники (викладачі, методисти); державні органи, органи місцевого самоврядування, профспілки; видавництва освітньої та професійної літератури.

Об'єктами взаємодії професійних мережових спільнот в єдиному інформаційно-освітньому середовищі є:

1. Система інформаційно-методичного забезпечення діяльності всіх учасників професійного мережового співтовариства в мережі Інтернет, що надає інформаційні інструменти і сервіси, що підтримують існування спільноти. Система складається з наступних основних модулів, що забезпечують взаємодію учасників мережової спільноти:

– інформаційно-новинний модуль – представляє інформацію про зміст порталу, наданому мережовому співтовариству, інформацію про цілі та завдання мережового співтовариства, очікувані результати роботи мережової спільноти, висвітлює події, пов'язані з професійною освітою і діяльністю, оголошення, що надходять від адміністраторів порталу;

– методичний модуль – є електронною бібліотекою, що містить методичні та аналітичні матеріали, нормативні документи, закони та нормативні акти, що стосуються професійної освіти та діяльності;

– модуль організації особистого простору учасника мережового співтовариства (особистий кабінет) – містить основну інформацію про користувача (основні відомості, освіта, місце роботи, портфоліо користувача), надає функціональні можливості для здійснення різного виду комунікацій, участі у форумах, блогах, управління доступом до власної інформації, створенню груп користувачів і т.д.;

– модуль організації та проведення консультацій – надає функціональні можливості для організації та проведення фахових консультацій: у текстовому вигляді «запитання – відповідь», а також у вигляді відеоконференцій, вебінарів тощо;

– модуль дистанційного навчання – надає функціональні можливості з надання всім учасникам мережового співтовариства необхідних матеріалів для організації дистанційного навчання та тестування;

– модуль організації громадських обговорень – надає функціональні можливості для організації громадського обговорення нових законів, нормативних актів, методик, що стосуються професійної освіти і діяльності, а також проведення періодичних опитувань для з'ясування рівня підтримки користувачами різних проблемних моментів ініціатив, що стосуються професійної освіти і діяльності.

2. Матеріали методичного, дидактичного, інструктивного, консультаційного, навчального спрямування, що використовуються в професійному мережовому співтоваристві. Матеріали являють собою колекції цифрових об'єктів, представлених у вигляді файлів різних форматів, що включають текстові файли, аудіо- та відеоматеріали. Поширення матеріалів між учасниками мережової спільноти виконується в рамках перерахованих вище модулів системи інформаційно-методичного забезпечення. Основним джерелом матеріалів є електронна бібліотека, яка

складається з таких розділів: методична література; науково-педагогічна та професійна література; психологічна література; програмні матеріали; консультаційна література (нормативно-правова, юридична тощо); посилання (лінки) на наявні в Інтернеті каталоги та переліки (бібліографічні, реферативні, повнотекстові) літературних джерел з тематики спільноти та ін.

Іншими джерелами матеріалів є форуми та/або колективні блоги учасників мережової спільноти по заявленим темам, в процесі функціонування яких відбувається поширення перерахованих вище матеріалів.

3. Індивідуальні простори користувачів, реалізовані на базі особистого кабінету учасника професійного мережового співтовариства. Розроблений функціонал особистого кабінету дозволяє активізувати діяльність учасника, пов'язану з налагодженням особистої комунікації (ведення блогів, обмін повідомленнями та ін.).

4. Соціальні сервіси, призначені для організації мережової взаємодії учасників професійного мережового співтовариства. На базі сервісів реалізується спільне використання інформаційних, інноваційних, методичних, кадрових ресурсів, отримання необхідної інформації від експертів та інших об'єктів взаємодії, безпосередньо пов'язаних з освітньою і професійною діяльністю.

5. Результати діяльності спільнот та індивідуальних користувачів – матеріали, що представляють досвід діяльності учасника або професійного співтовариства – є відкритим джерелом для вільного використання всіма учасниками спільноти в рамках транслявання досвіду та впровадження найбільш актуальних та успішних моделей та інших напрацювань.

Професійні мережові спільноти можуть об'єднуватися в асоціації. Асоціація являє собою децентралізований комплекс взаємопов'язаних вузлів відкритого типу, здатний необмежено розширюватися шляхом включення все нових і нових ланок (структур, об'єднань, ВНЗ), що надає даній формі гнучкість і динамічність. Бути вузлом мережі означає мати власний авторський зміст щодо загальної проблематики мережі, мати власні ресурси та інфраструктуру для здійснення свого змісту, розуміти, що це зміст частково і за рахунок інших вузлів мережі здобуває додаткові ресурси.

Діяльність асоціації, як професійного мережового співтовариства здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх, інформаційних, методичних, інноваційних, кадрових, консультаційних та інших ресурсів, що надаються учасниками мережової спільноти.

Реалізація мережового співтовариства – це установка на подолання автономності й закритості всіх його учасників; взаємодія на принципах соціального партнерства; вибудовування міцних і ефективних вертикальних і горизонтальних зв'язків не стільки між структурами, скільки між самими користувачами, що мають спільні проблеми; коли порядок задається не процедурами, а загальними діями, їх логікою [4, с. 89].

Мережова взаємодія дає ефект при наявності у кожного з членів мережі деякого, нехай обмеженого, але якісного ресурсу; добровільному розподілі напрямків (розділів, блоків і т. п.) між членами мережі для більш глибокого вивчення і створення якісного ресурсу; обов'язковому якісному прирощенні при використанні мережового ресурсу; формуванні загальномережового ресурсу.

Важливо зауважити, що при мережевій взаємодії відбувається не тільки поширення різних методичних матеріалів, а також йде процес діалогу між суб'єктами мережевої взаємодії і процес відображення в них досвіду один одного, відображення тих процесів, які відбуваються в системі професійної освіти і діяльності в цілому.

Інновації в умовах професійної освітньої мережі набувають еволюційний характер, що пов'язано з безперервним обміном інформацією та досвідом, відсутністю обов'язкового впровадження. Досвід учасників мережі виявляється затребуваним не тільки як приклад для наслідування, а також як індикатор або дзеркало, яке дозволяє побачити рівень власного досвіду і доповнити його чимось новим, сприятливим ефективності подальшої роботи. В учасників мережі спостерігається потреба один в одному, в спілкуванні рівних за статусом фахівців і організацій.

При мережевій організації взаємодії спостерігаються опосередковані зв'язки: коло взаємодії збільшується і, отже, результати роботи стають більш продуктивними і якісними [5, с. 10].

Отже, мережева взаємодія – це така система зв'язків, яка дозволяє розробляти, апробувати та пропонувати професійному співтовариству і суспільству в цілому інноваційні моделі професійної освіти, професійного навчання, розвитку і управління цими процесами.

Висновки. У сучасних умовах модернізації професійної освіти, яка характеризується, з одного боку, істотним оновленням змісту і методик навчання, а з

іншого – стандартизацією освіти, неможливо забезпечити необхідний рівень професійної підготовки, використовуючи лише потенціал освітніх організацій в умовах обмеженості їхніх ресурсів. У той же час участь професійної спільноти у реалізації завдань розвитку професійної освіти і діяльності, таких як інноваційна діяльність освітніх організацій, інформатизація професійної освіти і діяльності, незмінно веде до підвищення якості освіти, професійної компетентності та створює умови для забезпечення безперервності навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Семенов А. Информационные и коммуникационные технологии в общем образовании. Теория и практика / Л. Переверзев, Институт новых технологий, Российская Федерация Е. Булин-Соколова, Центр образования «Технология обучения», Российская Федерация / Авторизированный перевод с английского переработанный и дополненный. – Русское издание подготовлено и выпущено Институтом новых технологий (Российская Федерация) по поручению Отдела высшего образования ЮНЕСКО.- ЮНЕСКО, 2006. – 327 с.
2. Буряк В. Актуальные проблемы философии. Методологические основания экономического знания, постиндустриальное общество, глобализация / В. Буряк. – Симферополь: Атика, 2006. – 182 с.
3. Григорьев С.Г., Гриншкун В.В. Информатизация образования. Фундаментальные основы / С.Г. Григорьев, В.В. Гриншкун. – Томск: ТМЛ-Пресс, 2008. – 286 с.
4. Патаракин Е.Д. Сетевые сообщества и обучение / Е.Д. Патаракин. – М.: ПЕР СЭ, 2006. – 112 с.
5. Еременко Т. Информационные ресурсы нового типа как фактор влияния на качество образования / Т. Еременко // *Alma mater*. – 2003. – № 3. – С. 8–11.

УДК 330.341.1:378

Щербина А.В.
*асистент кафедри економіки
Національного авіаційного університету*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ АВІАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

В статті розглянуто поняття «інновація» та «освітня інновація», згруповано підходи до визначення поняття «інновація», виокремлено форми вираження «освітня інновація» при підготовці авіаційних спеціалістів, систематизовано фундаментальні закони розвитку інноваційних процесів, які застосовуються при підготовці авіаційних спеціалістів, а також розроблено етапи інноваційного процесу, який дозволяє забезпечити якість підготовки авіаційних спеціалістів.

Ключові слова: інновація, освітня інновація, інноваційний процес, авіаційний спеціаліст.

Щербина А.В. КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЦЕССА ПРИ ПОДГОТОВКЕ АВИАЦИОННЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ

В статье рассмотрены понятия «инновация» и «образовательная инновация», сгруппированы подходы к определению понятия «инновация», выделены формы выражения «образовательная инновация» при подготовке авиационных специалистов, систематизированы фундаментальные законы развития инновационных процессов, которые применяются при подготовке авиационных специалистов, а также разработаны этапы инновационного процесса, который позволяет обеспечить качество подготовки авиационных специалистов.

Ключевые слова: инновация, образовательная инновация, инновационный процесс, авиационный специалист.

Shcherbyna A.V. CONCEPTUAL BASES OF INNOVATIVE PROCESS AT PREPARATION OF AVIATION SPECIALISTS

In the article there are considered the concept of “innovation” and “educational innovation”. Approaches to the definition of “innovation” are grouped, the forms of expression of educational innovation in aviation specialists training are determined. Fundamental laws of development of innovative processes regarding aviation specialists training are adapted and stages of the innovation process, which guarantee quality training of aviation specialists, are developed.

Keywords: innovation, educational innovation, innovation process, aviation specialist.